

BOLJŠEVIČKI GLASOVI

Mnogo je pisano o boljševičkoj Rusiji. Pisano je osobito o vjerskim progonima, o zatvaranju crkava, o kulturnoj bijedi. Ali je li to dosta? Nije! Jer to su donekle samo posljedice gospodarstvenih zabluda boljševika, konzekvence materijalizma i marksizma. Ne ćemo ovoga velikog slavenskog naroda razumjeti, ako ga promatramo samo s kulturnog i s vjerskog stanovišta. Hoćemo li ga potpuno razumjeti, onda ga moramo promatrati i u njegovoj teškoj i krvavoj »borbi za opstanak«, u materijalnoj oskudici i bijedi.

Evo nekoliko redaka o gospodarstvenim prilikama u boljševičkoj Rusiji. (*

U velikom kazalištu u Moskvi održan je od 26. VI. do 13. VIII. 1930. generalni kongres boljševičkih komunista. Vijećanju je prisustvovalo oko 2000 izaslanika iz čitave Unije. Očekivalo se, da će doći do ozbiljnog sukoba između Staljina i Vorošilova (ratnog komisara), jer se bio raznio glas o tobožnjem konfliktu među njima. »Pravda« je 24. lipnja u ovećem članku pisala o skorom kongresu, te se među ostalim nadala, da će na kongresu svi Staljinovi protivnici biti pobijedeni. Izvan svake je sumnje, veli ona, da će 16. stranački kongres konačno pobijediti sve zastupnike građanske politike u našoj stranci. — Danas, gotovo godinu dana nakon tog kongresa, vidimo, da je Staljin doista pobijedio. Ali ta pobjeda ipak nije tako odlučna, da bi opozicija bila potpuno ugušena.

Ne možemo ispravno shvatiti značaj ovog kongresa, ako si ne dozivamo u pamet, što je i kakva mu je svrha. Ukratko se može reći, da je veliki kongres najviša instancija komunističke stranke. Stoga on određuje tok stranačke politike te bira izvršne vlasti, (kao n. pr. centralni odbor, centralnu komisiju i t. d.), koje su mu odgovorne. — Rok, određen za prošli kongres, pokazuje veliku taktičnost. Izabrano je naime bilo vanredno zgodno vrijeme; vrijeme, kad su ljudi srazmjerno najmanje ogorčeni: nakon sjetve a prije nego što se uspjev komunističke agrarne politike

*) Budući da se kod nas još nije opširnije pisalo o tim stvarima, to će možda neke pojedinosti u ovom kratkom prikazu ostati nerazumljive. Međutim pisac ima u pripravi oveću znanstvenu raspravu o sovjetskoj »pjatiletki«, u kojoj obrađuje čitavo gospodarstveno stanje u UdSSR. Zasad mu se činilo najzgodnijim, da jednim referatom o 16. kongresu boljševičkih komunista u kratkim potezima ocrtava gospodarstvene prilike u Rusiji, i to samo u industrijskoj grani.

mogao ocijeniti po žetvi. Pored toga je stranka još na vrijeme bila temeljito »pročišćena«, a novi članovi, koji su bili u stranku primljeni, bili su isključivo mladi, ugrijani, radikalni radnici.

»Pjatiletka« za četiri godine! Industrijalizacija! Racionalizacija! Revolucijonarno jedinstvo Lenjinove stranke! Evo, to je bila lozinka na čitavom vijećanju.

Po običaju izabrano je bilo odmah na početku 40 članova za predsjedanje. Čim je spomenuto ime Staljinovo, zavladao je »divlje« oduševljenje, i »crveni car« bio je pozdravljen burnim aplauzom. Uz to je vrijedno spomenuti, da su jednako i Staljinovi protivnici, kao Vorošilov, Rykov i Tomski bili izabrani u odbor.

Staljin je 27. lipnja održao govor od 10 sati. I taj je govor ostao u središtu cijelog kongresa. Što se tiče sadržaja njegovih razlaganja, to je mnogo važnog materijala iznio pred javnost, ali se dakako s pravom smije sumljati u potpunu ispravnost i točnost pojedinih njegovih izvještaja. Iznijet ćemo ovdje u glavnom samo podatke o gospodarstvenim prilikama. Staljin je naširoko prikazao »svjetsku privrednu krizu«, a ponaosob krizu kapitalističkih poduzeća, te odnošaj sovjetske unije prema stranim državama. Zatim je statistički »dokazao« povoljno stanje i neprestano napredovanje gospodarstva u samoj Uniji. Upozorio je kongres na velike uspjehe prema predratnom stanju. Brojevi su silni i imponantni! Govorio je o napretku ukupnog proizvodnja za 180%; ukupni teretni saobraćaj željezničke mreže postigao bi čak 193%. — Valja već sad upozoriti, da su boljševici zbilja i nešto pozitivno uradili. Međutim krivo bi bilo, te uspjehe pripisati boljševizmu kao takovom i misliti, da je jedino on bio kadar unaprijediti Rusiju, ukoliko je zbilja postigao stvarne uspjehe! Da se o tom dade apodiktičan sud valja ocijeniti puno drugih faktora.

Bez sumnje, ovi su brojevi zamamljivi. Ali se ipak ne mogu smatrati za mjerilo boljševičkog gospodarstva. I sam Staljin je govorio o cijelom moru poteškoća i zapreka, koje još ne omogućuju zdravo i doista napredno gospodarstvo, i koje će bez sumnje zapriječiti dalji polet. U svom komunističkom optimizmu dakako misli, da će se sve ove poteškoće u toku vremena dati odstraniti, pa da će se onda naširoko otvoriti vrata zemaljskog raja. O utopiji i neosnovanosti ove prazne nade bit će još poslije govora. Ipak je ovo priznanje Staljinovo o zapravo bijednom stanju pojedinih gospodarstvenih grana nadasve vrijedan dokument.

Od opozicije govorili su Ugljanov, Tomski i Rykov. To su uz Buharina vođe desnice. Oni su se još uvijek bili protivili »pjatiletki«. (* Bili su s pravom uvjereni, da takovo gospodarstvo

*) »Pjatiletka« zove se plan, koji je izrađen za pet godina i koji već unaprijed određuje, što i koliko se mora proizvoditi, kako i kome se stvari moraju prodati i t. d.

ne može uroditi dobrim plodom i da ne će odgovarati istinskom blagostanju naroda. Sad su pak bili prinuđeni da promijene svoje mišljenje i da šefove komunističke stranke mole za oprostjenje. Ovo je vjerno zrcalo Staljinove politike nasilne industrijalizacije u »zemlji slobode«!

Prema ovim ličnostima kongres je otvoreno pokazao svoje nepovjerenje i tražio od njih djela. Nato je Rykov odgovorio: Sad tražite s moje strane aktivnu borbu proti mojim jučerašnjim drugovima. Ne uviđam opravdanost toga zahtjeva, jer što bi koristilo da n. pr. nastupam proti Buharinu ili Tomskiju, koji su sad isto tako svoje mišljenje promijenili? Ipak je zanimljivo, da se ni Tomski ni Rykov nijesu izjavili o uništenju kulaka t. j. slobodnih seljaka. Štoviše Buharin uopće nije aktivno ni sudjelovao na kongresu.

Jedino se gospođa Krupskaja, udovica Lenjinova, usudila da govori o kulacima. Što je zapravo o tom rekla, nikome nije jasno, kao što je i njezino političko stanovište dosta sumljivo — i jedino se zna, da je u nekakvoj opoziciji prema Staljinu. Ona je češće citirala Lenjina, koji bi kulake uvijek smatrao neprijateljima novog gospodarstvenog uređenja. Ali u drugu ruku nije se u tom pitanju izričito protivila Tomskiju i Rykovu, tako da je njezino stanovište i u tom pitanju ostalo nejasno. Iako aplauz na njezin govor nije bio velik, ipak se pokazalo, da ima još protivničkog duha, i da se opozicija još ne straši pred moćnim Staljinom.

Osobito je važan izvještaj pučkog komisara i predsjednika centralnog kontrolnog odbora Ordžonokidsa. Prikazao je rezultat »čistke« t. j. čišćenja komunističke stranke. Po tom bi u ono vrijeme od 454.000 činovnika ukupnog upravnog aparata bilo otpušteno ili isključeno 51.000 (dakle 11%), od 2500 činovnika u trgovačkim zastupstvima naprotiv 1040. Osobito bi strogo postupali sa samim činovnicima komunističke stranke. Iz stranke je bilo izbačeno 130.000 (dakle 18, 2%), a 18.000 je svojevoljno istupilo. Od posebnog interesa i karakteristični po boljševičku vladu jesu izvještaji o otpalim sovjetskim činovnicima u inostranstvu. To su takovi, koji se na strogo naređenje vlade nijesu vratili u Moskvu, nego su voljeli ostati u tuđini. I taj broj iz godine u godinu neprestano i organički raste. 1927. bilo je takovih otpadnika 26, 1928. bilo ih je 32, 1929. već 65, a u prvoj polovici 1930. je taj broj iznosio 43.

Komisar Kuibyšev opširno je govorio o izvođenju »pjatiletke«. Ukoliko se po stastistikama može suditi o novom gospodarstvenom uređenju, o Staljinovoj industrijalnoj politici ili »pjatiletki«, postignuto je mnogo. Izvještaj veli: Proizvođenje u industriji udvostručilo se prema predratnom stanju; u prvoj godini

»pjatiletke« povećano je za 24%, a predviđeno je bilo samo 21, 4%. Na osnovu ovog uspjeha predviđeno je bilo onda za 1929/30 povećanje za 31, 3%, ali se po uspjehu prvog polugodišta moglo očekivati samo 29, 4%. Ponosili su se svojim novim poduzećima, koja bi se mogla mjeriti s najboljim inostranskim tvornicama. Tako n. pr. tvornica traktora u Staljingradu, tvornica poljoprivrednih strojeva u Rostovu na Donu, tvornica papira u Balahni i t. d. Osim toga mnoga se poduzeća još grade, a njihova ukupna vrijednost iznosi 12 milijarda rublja.

Mogli bismo još više tih brojeva navesti za druge industrijske grane. Međutim dobro znamo, kako se nerado čitaju statistike i brojevi, te ćemo radije od toga odustati. Ipak ne možemo prešutiti okolnosti, da boljševici svom silom rade na tomu, da u pojedinim strukama nadmaše odnosno proizvođenje u kapitalističkim zemljama. Stalo im je naime do toga, da pokažu, kako se Rusija može za kratko vrijeme razviti u jednu od najvećih industrijskih zemalja, a slabo se brinu za to, da li taj razvitak doista odgovara zahtjevima ruskog naroda, kojega se sile i živci na tom poslu troše. Ako oni mogu reći, da će negdje nadmašiti drugu koju veću državu, onda je to za njih dovoljan razlog, da se dadu na posao, pa makar i hiljade radnika pri tom gladovalo i poginulo. Rekordni brojevi, i ništa više!

Trebalo bi sad da navedemo razne brojeve, koji pokazuju nedostatke. Ali ćemo se zadovoljiti priznanjem samih boljševika, da je n. pr. produkcija kemikalija na potpuno niskom stupnju, i da je malo nade, da se jako razvije cijela njihova lagana industrija daleko zaostaje za ucjenama »pjatiletke«. Isto važi za tekstilnu i kožnu industriju. Veoma zaostaju i tvornice traktora i poljoprivrednih strojeva za stvarnom potrebom sovjetske Unije...

Ti su zaostaci dakako opet samo krutim brojevima izrečeni, koji nijesu uvijek i u svemu potpuno pouzdani i ispravni. Ali su ipak od veće i odlučnije važnosti, kad se odnose na zaostatke, nego kad nam predočuju napredak i uspjeh. Razlog je taj, što se statistikama i ukočenim brojevima izriče jedino količina (kvantiteta) robe. Ali je za objektivn sud o stvarnoj vrijednosti izvjesnog gospodarstvenog poduzeća važniji drugi činilac, naime kakvoća (kvaliteta). A baš to je otvorena rana boljševičkog gospodarstva!

Svi se stručnjaci slažu u tom, da boljševička roba ne vrijedi mnogo, i da se u pojedinim obrtničkim granama mora računati s daljnim pogoršanjem kakvoće. I po tom je jasno, da su suhe statistike sovjeta samo obmana! Jer golema količina robe ne može se jednostavno dulje upotrebljavati zbog loše kakvoće. Štoviše neki predmeti uopće nijesu ni podobni za pravu upotrebu, nego se prosto moraju baciti.

Po statistikama je dakle uspjeh boljševika gigantski, a u stvari su prilike sasvim drukčije.

Sam je Kuibyšev rekao na kongresu: Sasvim izuzetnu pažnju valja sad prikloniti pitanju o pogoršanju kakvoće, jer faktično stanje u pogledu kakvoće »potpuno ne zadovoljava«. U pojedinim slučajevima moramo ustanoviti tendenciju za daljim pogoršavanjem kakvoće.

Evo nekoliko primjera, što ih je Kuibyšev naveo: tvornice poljoprivrednih strojeva morale su 40-50% dobavljenog drva radi loše kakvoće odbaciti. U tekstilnoj i kožnoj industriji odbačeno je u nekim slučajevima također do 40% kao nevrijedno. Od 73 milijuna tona kamenog uglja ima preko 10 milijuna tona običnog kamenja!!! Eto, to znače veliki brojevi!

Kongres je stoga upozorio nadležne ličnosti na potrebu, da se uvijek i svugdje »racionalizira«, i da se količina i kakvoća robe dovedu u bolji razmjer. — To je dakako brzo rečeno, ali izvedeno sigurno ne će biti za vrijeme »pjatiletke«. Jer za to treba kvalificiranih radnika, tehničara, inženjera i specijalista. A Staljin je otvoreno priznao: Nemamo dovoljno kvalificiranih radnih snaga. 80% (!) ne možemo udovoljiti. Stoga smo primorani, da što prije pripravimo potpuno nesposobne ljude i da ih »napravimo kvalificiranim radnicima, koji će udovoljiti barem najminimalnijim zahtjevima naših poduzeća«. Samo nekoliko brojeva! Već je u prošloj godini manjkalo u industriji 250.000 kvalificiranih radnika; u tekućoj godini njihov će se broj povećati na 350.000; a stvarno uči samo 170.000.

U vezi s ovim pitanjima raspravljalo se i o potrebi reorganizacije upravnih vijeća i odbora, jer ih dotadašnji uspjesi ipak nijesu odviše zadovoljili. Tražilo se prije svega, da se pojednostavni uprava, i da se na čelo pojedinih poduzeća postave inženjeri i specijaliste, koji su komunističkoj stranci odaniji.

A onda su govornici u svom neosnovanom optimizmu i oduševljenju svršili s lozinkom: »Pjatiletka« za četiri godine! I kongres je na to pristao! Od odluka kongresa vrijedno je spomenuti onu, po kojoj se centralnom odboru izričito nalaže, da se neprestano i odlučno bori protiv kulacima i da ih svim sredstvima primora, da se »svojevoljno« priključe državnoj kolektivi (zajednici).

To je Staljinova gospodarstvena politika! On je na kongresu doista pobijedio. Sve do kongresa njegov je položaj u svojstvu diktatora bio sumljiv. Ali na kongresu konačno je postao nasljednikom Lenjina. Sad je on »crveni car«! Dalji razvitak sovjetske Unije potpuno ovisi o njemu, o njegovim nazorima, o njegovoj komandi.

Iskusni njemački gospodarstveni političar Otto Hoetzsch rekao je odmah poslije kongresa: Dva su ozbiljna pitanja, pred kojima stoji Staljin. Prvo hoće li seljaci i dalje producirati i svoje proizvode predavati državi, tako da se osigura prehrana gradskog

stanovništva, dok se sami gradovi budu mogli snabdjeti hranom na osnovu socijalističke gospodarstvene politike? Drugo, hoće li gladni radnici i činovnici svojim oduševljenjem za »pjatiletku« i nadalje biti sprječavani, da se pitaju, da li im je boljševičko gospodarstvo doista donijelo ono, što im je toliko obećavalo?

I doista boljševizam se drži, dok ima energije u ruskom narodu, dok ima ko da pati, ko da gladije, ko da umire za zemaljska dobra i za zemaljsku sreću!

Vilim Keilbach.

Literatura o toku 16. stranačkog kongresa boljševičkih komunista:

»Moskauer Rundschau« od 20. VII. 1930, Moskva.

»Ost-Europa« Zeitschrift für die gesamten Fragen des europäischen Ostens, Heft 11/12 1930, Berlin-Königsberg Pr. (Časopis obrađuje stvari gotovo isključivo gospodarstvenog karaktera).

»Informations Sociales«, Bureau international du travail 18. VIII. 1930. Geneve.